

КОНВЕНЦИЈА УН О ПРАВИМА ЛИЦА СА ИНВАЛИДИТЕТОМ

- Поједностављена и лака за разумевање -

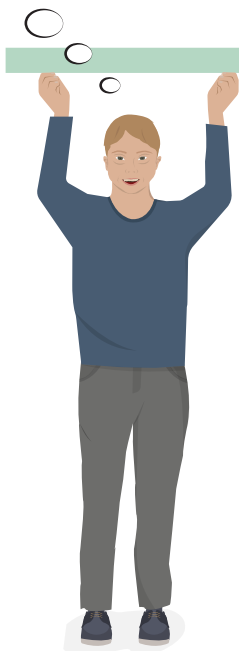

MeNeRaLi

Када упишеш
име и презиме, а
и залијепиш своју
слику...

...учинио/ла си
ову УН Конвенцију
потпуном!

Конвенција Уједињених нација о правима лица са инвалидитетом

- Поједностављена и лака за разумијевање -

UNITED NATIONS

САВЕЗ УДРУЖЕЊА ЗА ПОМОЋ МЕНТАЛНО
НЕДОВОЉНО РАЗВИЈЕНИМ ЛИЦИМА
РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ
М е Н е Р а Л и

Конвенција Уједињених нација о правима лица са инвалидитетом

Издавач:

Савез удружења за помоћ ментално
недовољно развијеним лицима
Републике Српске
М е Н е Р а Л и

Аутори:

Госпова Рађен Радић, Предсједница
Координационог одбора инвалидских
организација РС

Борка Вукајловић, Проф. др Педагошког
факултета Независног универзитета Бања
Лука (НУБЛ)

Јована Џевер, Магистар психологије

Нина Будиша, Студентика Педагошког
факултета НУБЛа, смјер специјална
едукација и рехабилитација

Алекса Тегелтија, Студентика Педагошког
факултета НУБЛа, смјер специјална
едукација и рехабилитација

Лектор:

Јелена Радаковић, Професор српског
језика и књижевности

Графичка припрема и дизајн:

Анђела Марић, Апсолвент Технолошког
факултета у Бањој Луци, смјер Графичко
инжењерство

Зорана Пилиповић, Апсолвент
Технолошког факултета у Бањој Луци,
смјер Графичко инжењерство

Штампа:

“Vilux štamparija” Бања Лука

Тираж:

500 комада

Година издања:

2019.

Ова публикација је израђена уз финансијску подршку Министарства
здравља и социјалне заштите Републике Српске у оквиру Пројекта
„УН Конвенција о правима лица с инвалидитетом - алатка за
једнакост“.

Поред аутора, као чланови Радне групе Пројекта “УН Конвенција о правима лица с инвалидитетом - алатка за једнакост” допринос у изради поједностављеног и скраћеног текста Конвенције УН о правима лица са инвалидитетом дали су:

Тамара Прибишев Белеслин, Проф. др - ванредни професор Филозофског факултета Универзитета у Бањој Луци на Студијском програму предшколског васпитања

Тамара Поповић, доц др ЈУ Висока медицинска школа Приједор, студијски програм физиотерапија и радна терапија

Татјана Гајић, Виши стручни сарадник за подршку лицима са инвалидитетом Министарство здравља и социјалне заштите у Влади Републике Српске

Сања Скендерија, Виши стручни сарадник за породичну и дјечију заштиту Министарство здравља и социјалне заштите у Влади Републике Српске

Вања Чолић, Виши стручни сарадник за инклузију ученика са посебним образовним потребама Министарство просвјете и културе у Влади Републике Српске

Тања Мандић Ђокић, Магистар социолошких наука

Доц. др **Младен Станчић**, Руководилац студијског програма Графичко инжењерство Универзитета у Бањој Луци, Технолошки факултет

Огњен Ранисавић, Апсолвент академских студија првог циклуса, студијски програм Социјални рад, Факултет политичких наука Бања Лука

Милена Броћета Масларић, Мастер политикологије – Међународни односи

Јелена Радаковић, Професор српског језика и књижевности

Бранка Мушић, Студентика Педагошког факултета НУБЛа, смјер специјална едукација и рехабилитација

Невена Рајлић, Студентика Педагошког факултета НУБЛа, смјер специјална едукација и рехабилитација

Сара Михаиловић, Студентика Педагошког факултета НУБЛа, смјер специјална едукација и рехабилитација

Радомир Радмиловић, Предсједник Савеза удружења за помоћ ментално недовољно развијеним лицима Републике Српске

Ружица Кесић, Сарадник у области мапирања и анализе потреба и стања ЛУИС

Васпитачи и лица умањених интелектуалних способности из Удружења - Чланица Савеза:

- Удружење за помоћ ментално недовољно развијеним лицима **Бања Лука**
- Удружење родитеља и пријатеља дјеце и омладине са посебним потребама “Растимо заједно” **Гацко**
- Удружење родитеља дјеце са посебним потребама “Невен” **Приједор**
- Удружење родитеља и дјеце са посебним потребама “Извор” **Србац**
- Удружење дјеце и омладине са посебним потребама и њихових родитеља “Искра” **Нови Град**

Колеге представници Хрватскога савеза удруга особа с интелектуалним тешкоћама (Славонски Брод) и **Савеза** за помоћ МНРО **Војводине** (Кула).

САДРЖАЈ

	<u>УВОД</u>	8			
1.	<u>СВРХА</u>	10			
2.	<u>ДЕФИНИЦИЈЕ</u>	11	9.	<u>ПРИСТУПАЧНОСТ</u>	16
	КОМУНИКАЦИЈА				
	<u>ЈЕЗИК</u>	11	10.	<u>ПРАВО НА ЖИВОТ</u>	17
	ДИСКРИМИНАЦИЈА				
	ПРИЛАГОДИТИ				
	<u>УНИВЕРЗАЛНИ ДИЗАЈН</u>	12	11.	<u>СИТУАЦИЈЕ РИЗИКА И ВАНРЕДНЕ ХУМАНИТАРНЕ КРИЗНЕ СИТУАЦИЈЕ</u>	18
3.	<u>ОПШТИ ПРИНЦИПИ</u>	13			
4.	<u>ОПШТЕ ОБАВЕЗЕ</u>	13	12.	<u>ЈЕДНАКОСТ ПРЕД ЗАКОНОМ</u>	19
5.	<u>РАВНОПРАВНОСТ И НЕДИСКРИМИНАЦИЈА</u>	14	13.	<u>ПРИСТУП ПРАВДИ</u>	19
6.	<u>ЖЕНЕ СА ИНВАЛИДИТЕТОМ</u>	14	14.	<u>СЛОБОДА И СИГУРНОСТ ОСОБА</u>	20
7.	<u>ДЈЕЦА СА ИНВАЛИДИТЕТОМ</u>	15			
8.	<u>ПОДИЗАЊЕ СВИЈЕСТИ</u>	15	15.	<u>ЗАШТИТА ОД ТОРТУРЕ ИЛИ СУРОВОГ, НЕХУМАНОГ ИЛИ ДЕГРАДИРАЈУЋЕГ ПОСТУПАЊА ИЛИ КАЗНЕ</u>	21

16.	<u>ЗАШТИТА ОД ЕКСПЛОАТАЦИЈЕ, НАСИЉА И ЗЛОСТАВЉАЊА</u>	22	23.	<u>ПОРОДИЦА И ДОМ</u>	26
17.	<u>ЗАШТИТА ИНТЕГРИТЕТА ЛИЧНОСТИ</u>	23	24.	<u>ОБРАЗОВАЊЕ</u>	27
18.	<u>СЛОБОДА КРЕТАЊА И ДРЖАВЉАНСТВО</u>	23	25.	<u>ЗДРАВСТВЕНА ЗАШТИТА</u>	28
19.	<u>САМОСТАЛНИ ЖИВОТ И УКЉУЧЕНОСТ У ЛОКАЛНУ ЗАЈЕДНИЦУ</u>	24	26.	<u>ХАБИЛИТАЦИЈА И РЕХАБИЛИТАЦИЈА</u>	29
20.	<u>ЛИЧНА ПОКРЕТЉИВОСТ</u>	25	27.	<u>РАД И ЗАПОШЉАВАЊЕ</u>	29
21.	<u>СЛОБОДА МИШЉЕЊА И ИЗРАЖАВАЊА, ПРИСТУП ИНФОРМАЦИЈАМА</u>	25	28.	<u>ОДГОВАРАЈУЋИ ЖИВОТНИ СТАНДАРД И СОЦИЈАЛНА ЗАШТИТА</u>	30
22.	<u>ПОШТОВАЊЕ ПРИВАТНОСТИ</u>	26	29.	<u>УЧЕСТВОВАЊЕ У ПОЛИТИЧКОМ И ЈАВНОМ ЖИВОТУ</u>	31
			30.	<u>УЧЕШЋЕ У КУЛТУРНОМ, СПОРТСКОМ ЖИВОТУ, РЕКРЕАЦИЈИ И СЛОБОДНИМ АКТИВНОСТИМА</u>	32
			31.	<u>ПРИКУПЉАЊЕ СТАТИСТИЧКИХ ПОДАТАКА</u>	34

32. МЕЂУНАРОДНА
САРАДЊА 35

33. СПРОВОЂЕЊЕ И НАДЗОР
НАД СПРОВОЂЕЊЕМ
УН КОНВЕНЦИЈЕ НА
НАЦИОНАЛНОМ ПЛАНУ 35

34. КОМИТЕТ ЗА ПРАВА ОСОБА
СА ИНВАЛИДИТЕТОМ 36

35. ПОДНОШЕЊЕ
ИЗВЈЕШТАЈА КОМИТЕТУ
ОД СТРАНЕ
ДРЖАВА ПОТПИСНИЦА 37

36. РАЗМАТРАЊЕ
ИЗВЈЕШТАЈА 38

37. САРАДЊА ДРЖАВА
СА КОМИТЕТОМ 38

38. ОДНОС КОМИТЕТА СА
ДРУГИМ ТИЈЕЛИМА 39

39. ИЗВЈЕШТАЈ КОМИТЕТА 39

40. КОНФЕРЕНЦИЈА ДРЖАВА
ПОТПИСНИЦА 40

41. ДЕПОЗИТАР 40

42. ПОТПИСИВАЊЕ 41

43. ПРИХВАТАЊЕ
КОНВЕНЦИЈЕ 41

44. РЕГИОНАЛНЕ
ОРГАНИЗАЦИЈЕ
ЗА ИНТЕГРАЦИЈУ 42

45. СТУПАЊЕ НА СНАГУ 42

46. РЕЗЕРВЕ 43

47. ИЗМЈЕНЕ И
ДОПУНЕ КОНВЕНЦИЈЕ 43

48. ПОВЛАЧЕЊЕ ИЗ
КОНВЕНЦИЈЕ 44

49. ПРИСТУПАЧНИ
ФОРМАТ 44

50. АУТЕНТИЧНОСТ
ТЕКСТОВА 44

УВОД

Лица са инвалидитетом представљају једну од социјално најугроженијих група становништва која је у сталном ризику од социјалног искључивања. Држава путем система подршке, има задатак да обезбиједи посебну друштвену заштиту и подршку према наведеној групи грађана. Достигнутим степеном социјалне подршке лицима са инвалидитетом, мјери се цивилизацијски напредак сваког друштва. Уколико је степен подршке већи, виши су и развојни стандарди укупног друштва, и обрнуто. Административне препреке, физичке и комуникацијске баријере, системска инертност у рјешавању свакидашњих животних проблема, мањак институционалне сензибилности и слично, чине основне елементе механизма системског занемаривања и социјалног искључивања лица са инвалидитетом.

Конвенција Уједињених нација о правима лица са инвалидитетом указује на обавезу сваке државе потписнице да обезбиједи ефикасне системе друштвене подршке како би се задовољиле потребе лица са инвалидитетом за ефикасном здравственом заштитом, хабилитацијом и рехабилитацијом, запошљавањем, образовањем, социјалном заштитом, учествовањем у политичком и културном животу, информисањем и другим животним потребама. У циљу одговора на постављене задатке, а уважавајући прокламоване принципе недискриминације по основу инвалидитета, Конвенција УН о правима лица са инвалидитетом указује на потребу сваке државе да развије социјално сензитивне системе друштвене подршке као што су: системи здравствене и социјалне заштите, образовања, запошљавања и други.

Према Конвенцији УН о правима лица са инвалидитетом, државе су дужне користити постојеће и развијати нове ресурсе система како би се у потпуности постигло пуно остваривање циљева, а тиме и права лица са инвалидитетом.

Највећи дио потреба чијим задовољавањем се остварује социјална укљученост лица са инвалидитетом, односе се на дјеловање система социјалне и здравствене заштите, образовања и запошљавања. Међутим, да би се постигла потпуна равноправност лица са инвалидитетом у друштву потребно је далеко више, потребан је ангажман свих система друштвеног организовања.

Права лица са инвалидитетом прописана су:

I Уставом Републике Српске („Службени гласник Републике Српске“, број 21/92 – пречишћени текст, 28/94, 8/96, 13/96, 15/96, 16/96, 21/96, 21/02, 26/02, 30/02, 31/02, 69/02, 31/03, 98/03, 115/05, 117/05).

II Међународним документима универзалног карактера и документима чији су предмет специфична права лица са инвалидитетом - Конвенција Уједињених Нација о правима лица са инвалидитетом

III Законима и другим прописима који уређују остваривање права у свим системима заштите у оквиру нашег правног система (област социјалне заштите, здравствене заштите, породично-правне заштите дјете и породице, област васпитања и образовања, запошљавања и радних односа, пензијског и инвалидског осигурања, саобраћаја, области пореско-правног система, становања...)

IV Од изузетног значаја за правно уређење положаја лица са инвалидитетом је доношење Закона о спречавању дискриминације („Службени гласник Босне и Херцеговине“, број: 59/09 и 66/16) и усвајање Стратегије унапређења друштвеног положаја лица са инвалидитетом у Републици Српској 2017-2026.

Устав Републике Српске

Устав Републике Српске, као највиши правни акт у Републици Српској забрањује сваку дискриминацију, па и дискриминацију лица са инвалидитетом. Пред Уставом и законом су сви једнаки. Свако има право на једнаку законску заштиту, без дискриминације.

Устав забрањује непосредну или посредну дискриминацију, дискриминацију по било ком основу, нарочито по основу расе, пола, националне припадности, друштвеног поријекла, рођења, вјероисповијести, политичког или другог увјерења, имовног стања, културе, језика, старости, психичког или физичког инвалидитета. Република Српска, поред других односа и области, уређује и обезбјеђује систем у области здравства, социјалне заштите, борачке и инвалидске заштите.

Слободе и права остварују се, а дужности се испуњавају на основу Устава, осим кад је Уставом предвиђено да се услови за остваривање појединих слобода и права утврђују законом.

Законом се може прописати начин остваривања појединих слобода и права кад је то неопходно за њихово остваривање. Злоупотреба слобода и права човјека и грађанина противуставна је и кажњива, онако како је то законом предвиђено. Обезбјеђује се и судска заштита слобода и права загарантованих и признатих Уставом.

Конвенција УН о правима лица са инвалидитетом

Босна и Херцеговина је потписала Конвенцију Уједињених нација о правима лица са инвалидитетом 30.07.2009. године, а ратификовала 07.12.2009. године.

Конвенција не ствара нова права за лица са инвалидитетом већ предвиђа које мјере ће држава предузимати како би лицима са инвалидитетом омогућиле да у пракси ефикасно остварују грађанска, политичка, економска, социјална, културна, социјална и сва друга права која им припадају. Конвенција прописује мјере које државе морају да предузму како би лицима са инвалидитетом омогућиле пуно и равноправно учешће у свим областима друштвеног живота на основу једнакости са другима.

Државе стране уговорнице прихватају да обезбиједи и унаприједи пуно остваривање свих људских права и основних слобода за сва лица са инвалидитетом без дискриминације било које врсте по основу инвалидитета (члан 4). Државе су дужне да Конвенцију УН о правима лица са инвалидитетом и све друге прописе и одлуке које се односе на лица са инвалидитетом проводе уз консултације са лицима са инвалидитетом и њиховим репрезентативним организацијама. Требало би да се предузму мјере како би питања положаја лица са инвалидитетом било укључено у све релевантне опште прописе и политике (члан 4).

Државе су дужне да лицима са инвалидитетом обезбиједи ефикасну правну заштиту од дискриминације (члан 5).

Конвенција УН о правима лица са инвалидитетом предвиђа обавезе држава да предузму мјере како би женама са инвалидитетом (члан 6) и дјецима са инвалидитетом (члан 7) омогућиле да уживају сва права под једнаким условима.

Конвенција УН о правима лица са инвалидитетом чланом 8. предвиђа мјере које ће државе предузети ради подизања нивоа свијести о правима лица са инвалидитетом.

Државе су такође дужне да предузму одговарајуће мјере како би отклониле баријере и лицима са инвалидитетом обезбиједиле приступ физичком окружењу, јавном превозу, информацијама и комуникацијама, услугама намијењеним јавности (члан 9).

1. СВРХА

Лица са инвалидитетом имају иста права као и лица без инвалидитета. У Конвенцији пише шта државе треба да ураде да би се та права и остварила.

Лица са инвалидитетом су лица са дуготрајним физичким, интелектуалним, менталним, сензорним и другим облицима оштећења која због различитих баријера имају тешкоће у равноправном учествовању у друштву са осталим члановима.

2. ДЕФИНИЦИЈЕ

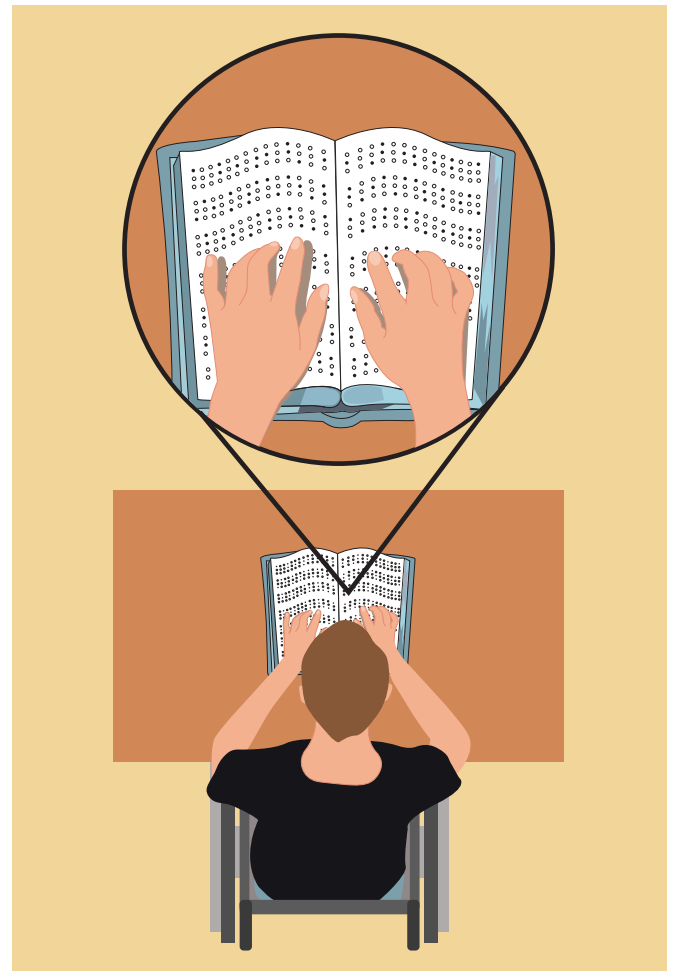
КОМУНИКАЦИЈА

Комуникација представља споразумијевање између људи (путем говора, знаковног језика, брајевог писма, увећаног текста и звучног записа уз помоћ савремене технологије и других метода).

ЈЕЗИК

Језик обухвата говорне, знаковне и друге облике неговорених језика.

ДИСКРИМИНАЦИЈА

Дискриминација на основу инвалидитета представља свако лоше понашање усмјерено ка лицима са инвалидитетом само због њиховог инвалидитета.

ПРИЛАГОДИТИ

Прилагодити значи уклонити препреке које спречавају лица са инвалидитетом да учествују у свим друштвеним активностима.

УНИВЕРЗАЛНИ ДИЗАЈН

Универзални дизајн је обликовање животног простора којег сва лица могу равноправно користити без обзира на то да ли имају инвалидитет.

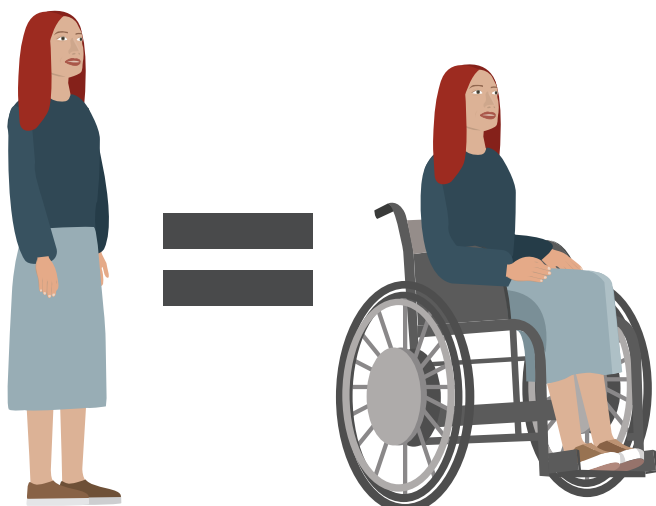

3.

ОПШТИ ПРИНЦИПИ

Потребе лица са инвалидитетом треба разумјети:

- Поштовати слободу избора и достојанство лица са инвалидитетом;
- Не смије се правити разлика између лица са инвалидитетом и лица без инвалидитета;
- Лицима са инвалидитетом треба омогућити да учествују у свакодневним животним активностима;
- Равноправност полова се мора поштовати као и могућности и права дјеце са инвалидитетом.

4.

ОПШТЕ ОБАВЕЗЕ

Држава, потписница ове Конвенције:

- Треба проводити донесене законе како би лица са инвалидитетом могла остварити своја права из Конвенције;
- Сви прописи у нашој држави морају бити усклађени са одредбама УН Конвенције о правима лица са инвалидитетом;
- Свим људима који раде са лицима са инвалидитетом треба обезбиједити обуку о одредбама УН Конвенције;
- Што прије омогућити лицима са инвалидитетом да остваре и уживају прописана права;
- Равноправно укључити лица са инвалидитетом, као и дјецу са инвалидитетом преко организација које их представљају, у стварање нових закона и политика.

5.

РАВНОПРАВНОСТ И НЕДИСКРИМИНАЦИЈА

У мојој држави важи правило да смо сви једнаки пред законом. То значи да сви имамо иста права, али исто тако, сви једнако морамо да поштујемо законе и прихватамо казну кад прекршимо закон.

Строго је забрањено другачије поступање према некоме ко има одређени облик инвалидитета, јер смо сви једнаки пред законом и самим рођењем нам свима припадају иста људска права.

6.

ЖЕНЕ СА ИНВАЛИДИТЕТОМ

Жене имају иста права на све, као и мушкарци. Сви треба да помогнемо да жене могу да уче и напредују исто као и мушкарци, те да могу да раде и да се забављају исто као мушкарци.

7. ДЈЕЦА СА ИНВАЛИДИТЕТОМ

8. ПОДИЗАЊЕ СВИЈЕСТИ

- Моја држава ће на различите начине информисати грађане о лицима са инвалидитетом, њиховим могућностима и вриједностима.

- Процес подизања свијести грађана треба започети од најранијег животног периода.
- Обавеза државе је и да подстиче медије да на исправан начин представе права, могућности и потребе лица са инвалидитетом.

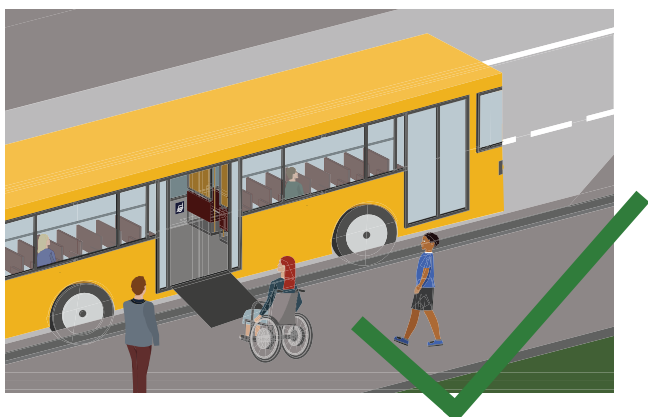
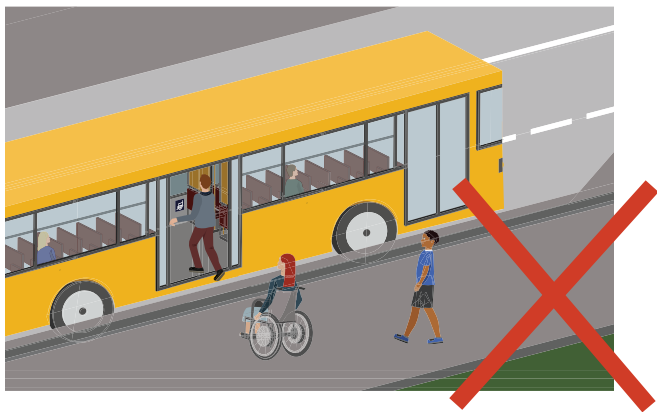
9. ПРИСТУПАЧНОСТ

Држава треба да уклони све препреке које ме спутавају и да ми омогући независно живљење и потпуно учествовање у свим подручјима живота.

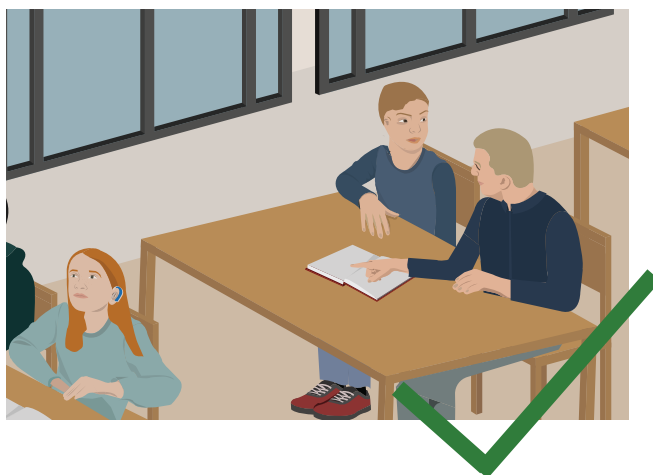
Треба да ми омогући све облике асистенције у односу на индивидуалне потребе.

На тај начин могу користити услуге система:

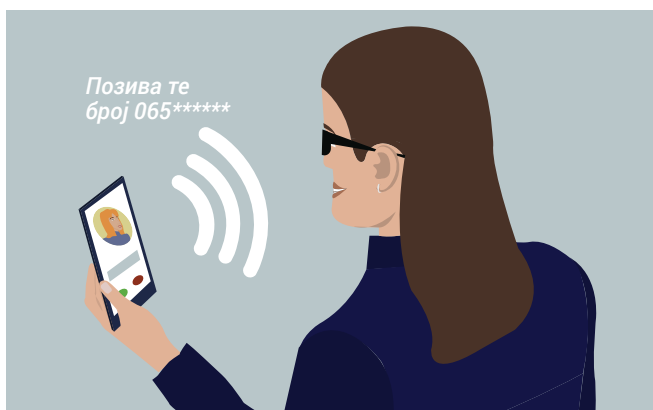
- образовања,
- здравства,
- социјалне заштите,
- рада и запошљавања,
- културе,
- спорта,
- слободе изјашњавања...

У свим установама треба обезбиједити тумаче знаковног језика, водиче, формуларе на брајевом писму и друге облике комуникације како би информације свима биле доступне.

Ја имам право да користим мобилни телефон и рачунар, тако могу да се чујем са својим пријатељима и да дођем до информација које су мени потребне.

10. ПРАВО НА ЖИВОТ

Свако лице има право да живи. Лица која не виде, не чују или не ходају исто воле да живе и треба им омогућити да свој живот живе достојанствено, уз што мање тешкоћа.

Сви волимо живот и сви треба једни другима да помажемо и да се радујемо животу.

11.

СИТУАЦИЈЕ РИЗИКА И ВАНРЕДНЕ ХУМАНИТАРНЕ КРИЗНЕ СИТУАЦИЈЕ

Ако би се догодила поплава, пожар, земљотрес или нека друга непогода, у мојој држави постоје људи чија је обавеза да и мени помогну да се заштитим.

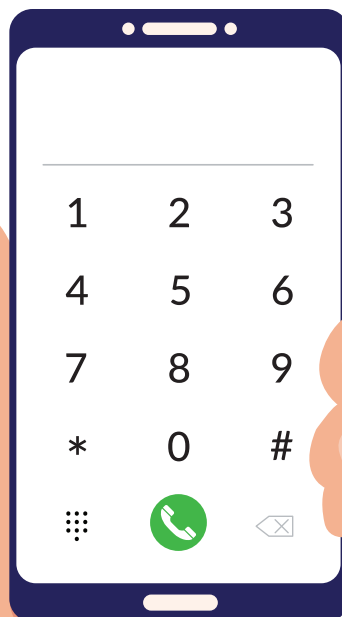
Треbam само позвати неки од ових бројева: 122, 123, 124.

Када ме нешто боли или када паднем и иде ми крв, зваћу докторе на број
124

Када ми неко нешто украде или када ми пријети или ме туче, зваћу полицију на број
122

Када сам близу ватре зваћу ватрогасце на број
123

За све остало што ми треба, зваћу
**МАМУ или
ТАТУ**

12.

ЈЕДНАКОСТ ПРЕД ЗАКОНОМ

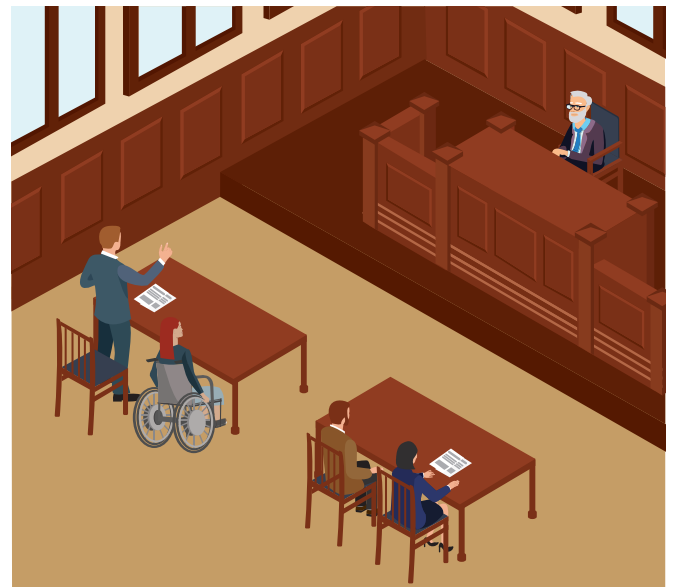

13.

ПРИСТУП ПРАВДИ

Мени, као и сваком другом човјеку правда треба да буде једнако доступна.

Радници судова, полиције и затвора требају бити обучени да ми пруже одговарајућу подршку у остваривању мојих права.

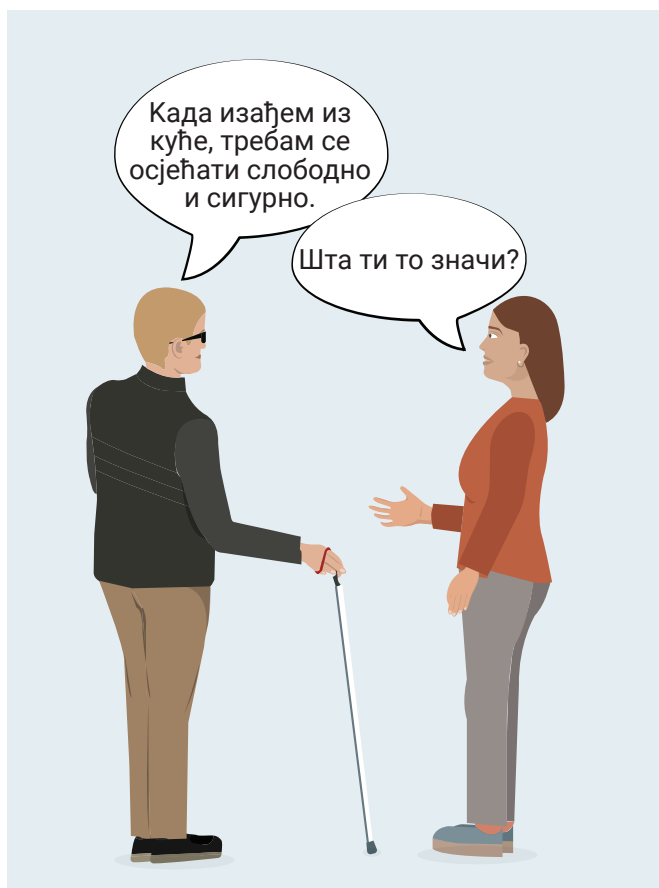

14.

СЛОБОДА И СИГУРНОСТ ОСОБА

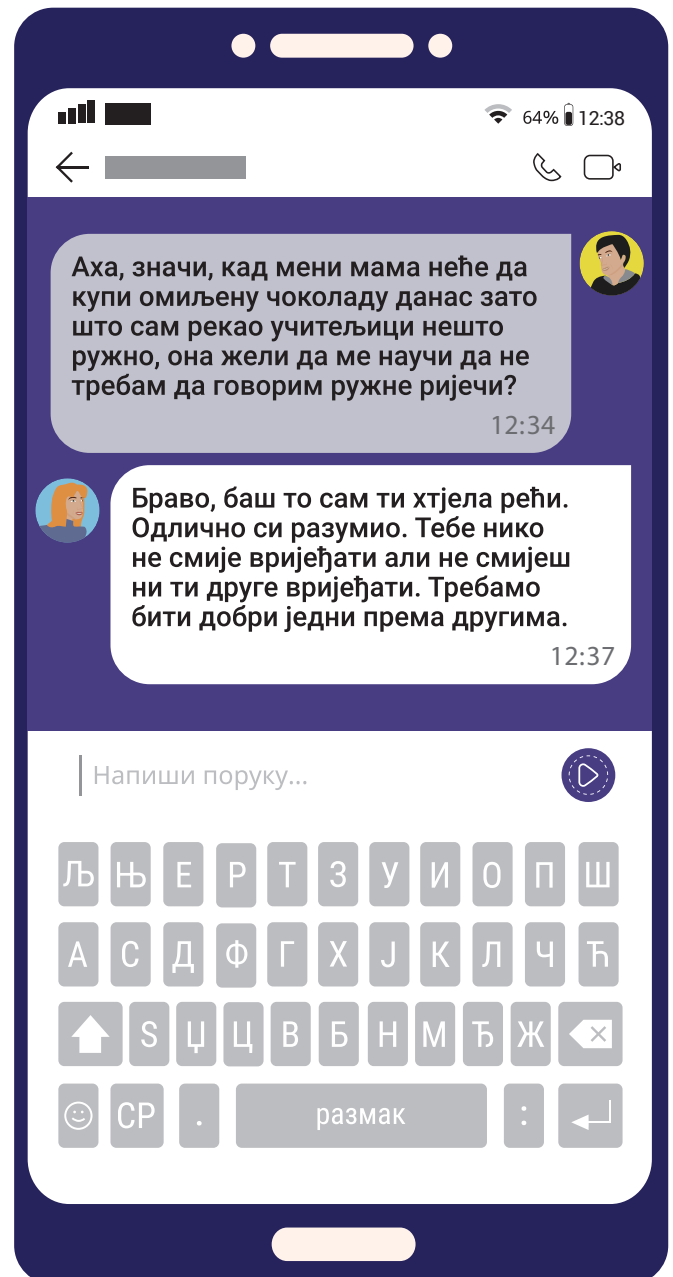
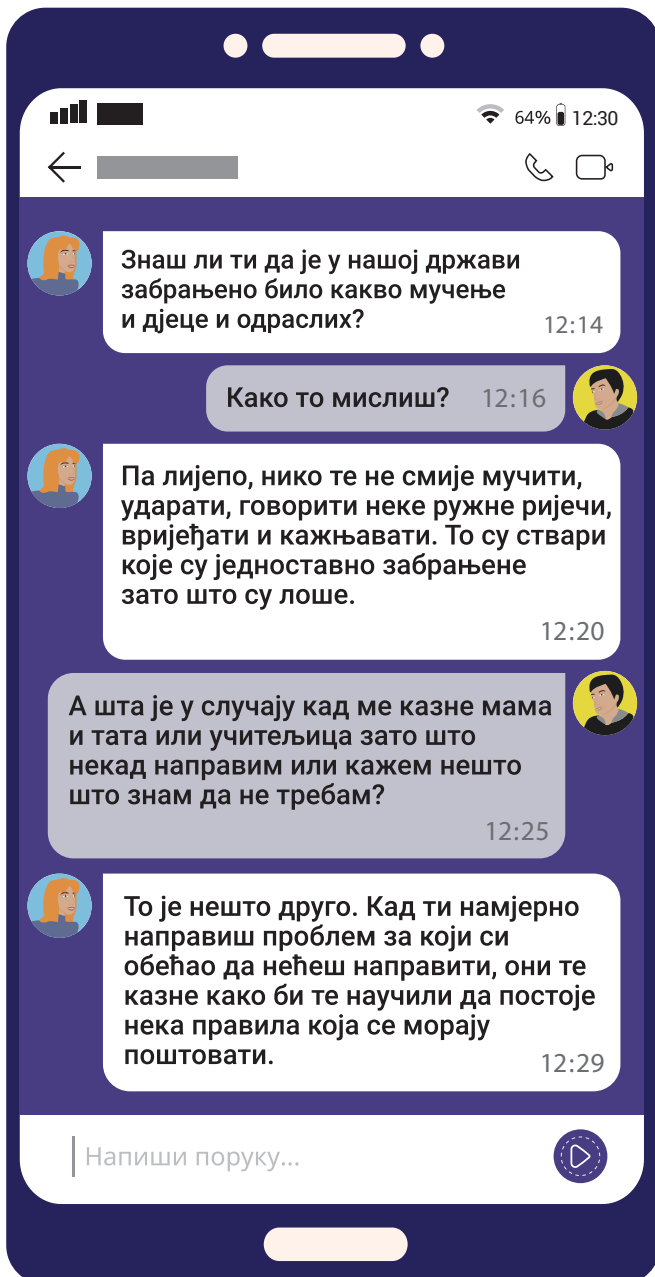
Имам право на своју слободу и безбједност и то ми нико не смије одузети.

Ако прекршим неко правило и одем у затвор, биће ми обезбијеђена правна помоћ као и другима.

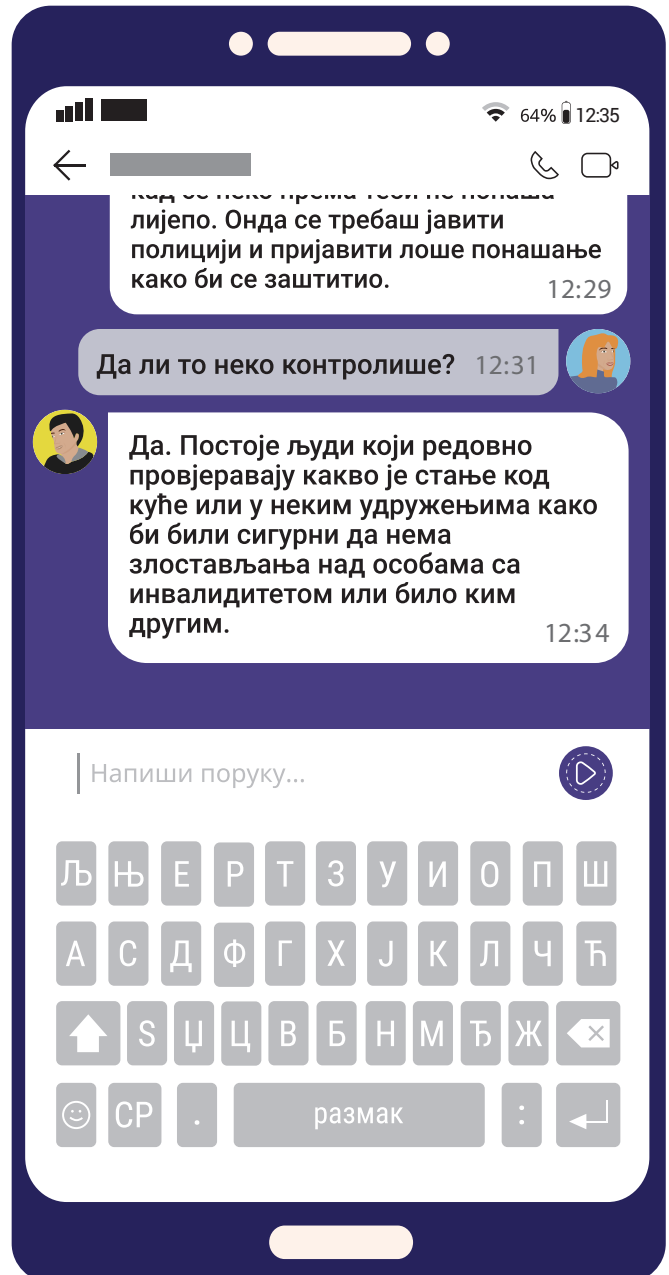
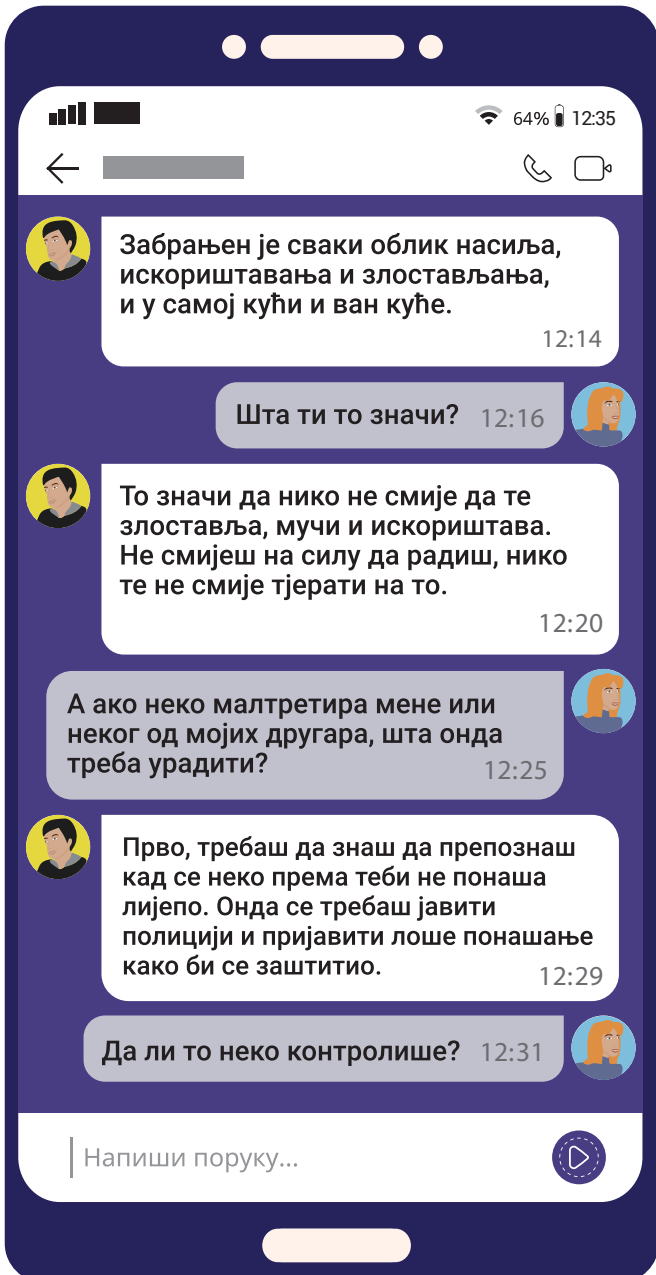
15.

ЗАШТИТА ОД ТОРТУРЕ ИЛИ СУРОВОГ, НЕХУМАНОГ ИЛИ ДЕГРАДИРАЈУЋЕГ ПОСТУПАЊА ИЛИ КАЗНЕ

16.

ЗАШТИТА ОД ЕКСПЛОАТАЦИЈЕ, НАСИЉА И ЗЛОСТАВЉАЊА

17.

ЗАШТИТА ИНТЕГРИТЕТА ЛИЧНОСТИ

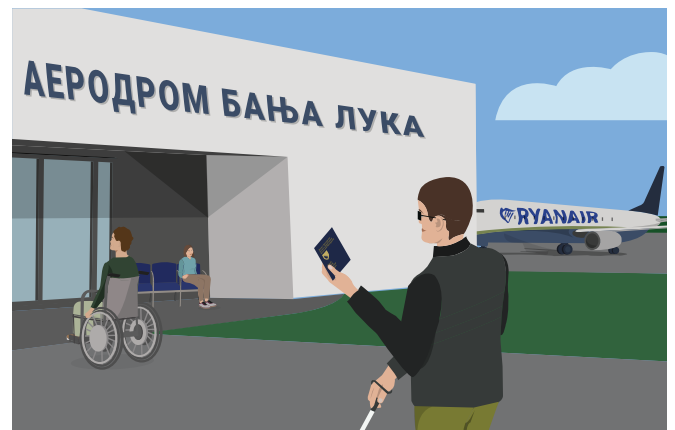
- Други људи треба да уважавају моје физичко и ментално стање на исти начин као што поштују и друге људе.
- Не смијемо се понашати другачије према некоме ко не изгледа као ми.

18.

СЛОБОДА КРЕТАЊА И ДРЖАВЉАНСТВО

- Ја имам право да се слободно крећем у својој земљи и изван ње.
- Ја имам право да изаберем мјесто у којем ћу живјети.
- Ја имам право да имам своје личне документе (личну карту, пасош...).
- Ја имам право на своје држављанство и нико не смије да ми га одузме.
- И ти што ово читаш имаш иста права, као и ја.
- Свако дијете има право на своје име, држављанство, да зна ко су му родитељи и да се родитељи брину о њему ако су у могућности.

19.

САМОСТАЛНИ ЖИВОТ И УКЉУЧЕНОСТ У ЛОКАЛНУ ЗАЈЕДНИЦУ

- Ја могу да изаберем гдје и с ким ћу живјети у складу са мојим жељама и потребама.

- Уколико неке активности не могу самостално да обавим, могу добити помоћ персоналног асистента.

- Све услуге које користе моји суграђани, треба да буду доступне и мени.

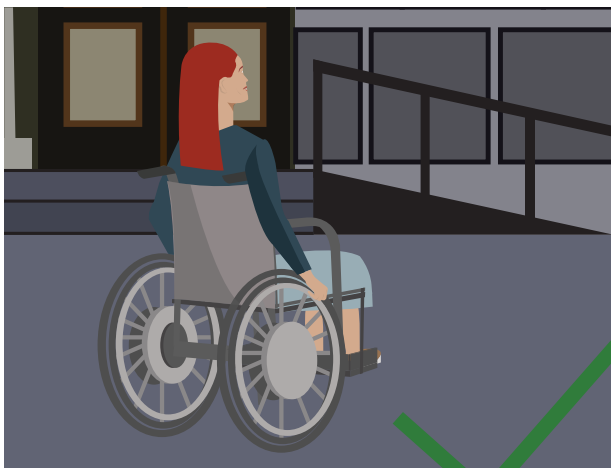
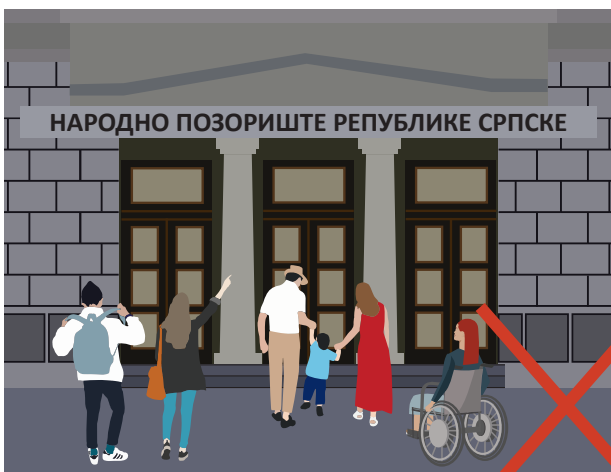

20.

ЛИЧНА ПОКРЕТЉИВОСТ

У мом окружењу, не би смјеле да постоје препреке које би ме спријечиле да се једноставно крећем гдје желим.

Уколико имам проблем са кретањем, имам право на помагала која ће ми олакшати кретање (колица, штаке, ходалица, штап...).
Имам право и на обуку након које ћу бити у могућности да користим неопходна помагала.

21.

СЛОБОДА МИШЉЕЊА И ИЗРАЖАВАЊА, ПРИСТУП ИНФОРМАЦИЈАМА

Држава је дужна да обезбиједи једнако информисање свих својих грађана.

У складу са тим, ја имам право да:

- кажем шта мислим,
- питам шта ме занима,
- изразим своје жеље и мишљења на начин који мени одговара,
- знам све што је важно за мене и за друге људе,
- ми буде објашњено оно што ме занима и
- добијем неопходне информације у облику који је мени разумљив.

22. ПОШТОВАЊЕ ПРИВАТНОСТИ

Држава треба да заштити информације о мени као што штити информације о осталим грађанима.

23. ПОРОДИЦА И ДОМ

Имам право на своју породицу и држава ће нам омогућити подршку како бисмо имали што квалитетнији живот.

Могу да останем са својом породицом и нико ме не смије од ње одвојити ако је мени са мојом породицом најљепше.

24. ОБРАЗОВАЊЕ

1) Држава ће ми омогућити образовање као и свим осталим грађанима у складу са мојим потребама.
То значи да ћу својим образовањем имати могућност да развијем своје способности, креативност и таленат. На тај начин ће ми бити омогућено да постанем вриједан и уважен члан друштва.

2) Ученици са инвалидитетом имају право на обавезно и бесплатно основно и средњошколско образовање као и ученици без инвалидитета.

3) Нико ми не може забранити образовање које ја изаберем, ако је оно у складу са мојим могућностима.

4) Све школе треба да буду доступне и прилагођене мени и мојим другарима са инвалидитетом.

5) Ради нашег лакшег образовања мора се осигурати подршка која је у складу са нашим потребама.

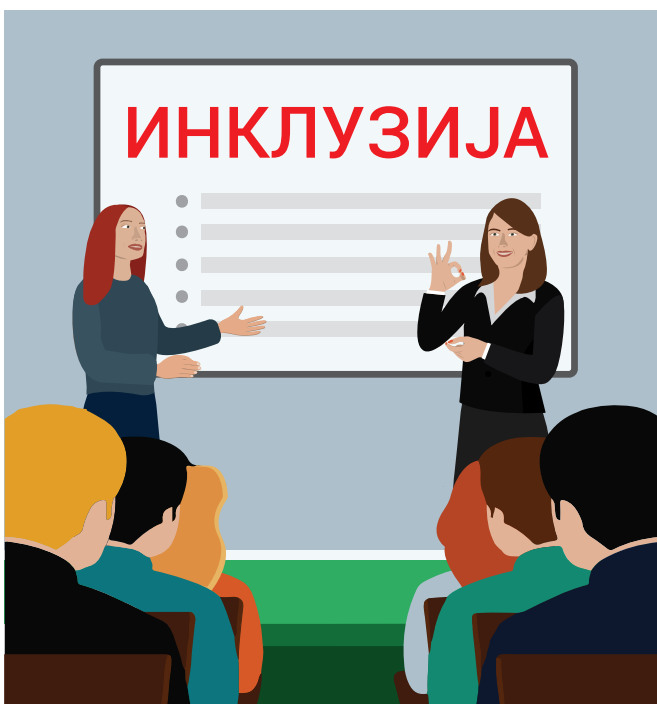
Научићу како се узгаја цвијеће! И ја бих желио да будем цвијећар.

Да, изабрао си баш лијепо занимање!

6) Држава ће ми омогућити да учим на начин који мени одговара (учење користећи брајево писмо, знаковни језик, Тоби комуникатори, говорни софтвери, савремене технологије...).

7) Особље које ради са лицима са инвалидитетом мора имати одговарајућа знања и вјештине о раду са њима.

25.

ЗДРАВСТВЕНА ЗАШТИТА

- Ја имам право на здравствену заштиту као и сваки други грађанин без инвалидитета. То значи да ће ми бити омогућена и приступачна здравствена заштита у истом обиму и квалитету као и свим другим грађанима.
- Особе са инвалидитетом имају право на посебне здравствене услуге у складу са њиховим инвалидитетом.
- Здравствено особље мора да пружи исти квалитет услуга лицима са инвалидитетом као и другим грађанима.
- Здравствено особље мора да штити достојанство, интегритет, људска права, независност и потребе лица са инвалидитетом.
- Етички стандарди морају бити испоштовани !!!

26.

ХАБИЛИТАЦИЈА И РЕХАБИЛИТАЦИЈА

- Држава треба да развија различите услуге у здравству, раду, образовању, социјалној заштити и другим аспектима, које ће помоћи лицима са инвалидитетом да постигну и задрже физичку, менталну и интелектуалну функционалност.

- Држава ће нам обезбиједити стручно особље, одговарајуће услуге, сервисе и помагала већ од раног узраста који ће нам омогућити да се што боље и лакше укључимо у заједницу.

27.

РАД И ЗАПОШЉАВАЊЕ

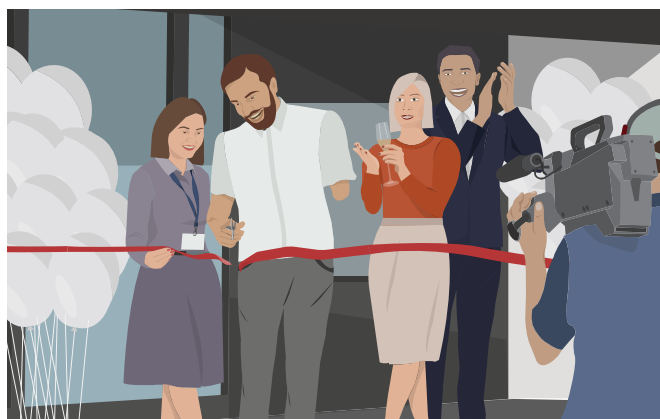
Ја имам право да се запослим и да зарађујем као и сви други људи без обзира на мој инвалидитет.

Моја држава ће ми пружити прилику и подршку да се запослим:

- Законом ће ми омогућити да на послу будем равноправан са осталима.
- Омогућиће ми да изнесем своје мишљење.
- Моћи ћу једнако учествовати у радним активностима на послу у складу са мојим могућностима.
- Помоћи ће ми да свој посао задржим, нађем бољи или да оснујем своју фирму.
- Осигураће ми накнаду за мој рад.
- Прилагодиће ми радно мјесто у складу са мојим потребама.

Држава ће осмислити програме промоције и подршке за запошљавање лица са инвалидитетом.

28.

ОДГОВАРАЈУЋИ ЖИВОТНИ СТАНДАРД И СОЦИЈАЛНА ЗАШТИТА

Моја држава треба да нас штити од сиромаштва, као и све друге грађане. Треба нам омогућити адекватан смјештај, храну, одјећу и сва друга права из социјалне заштите.

Сервиси подршке за лица са инвалидитетом треба да нам буду доступни у складу са нашим стандардом.

Држава ће ми обезбиједити једнак приступ програмима пензионог осигурања.

Имаћу прилику да користим програме финансирања социјалног становања.

29.

УЧЕСТВОВАЊЕ У ПОЛИТИЧКОМ И ЈАВНОМ ЖИВОТУ

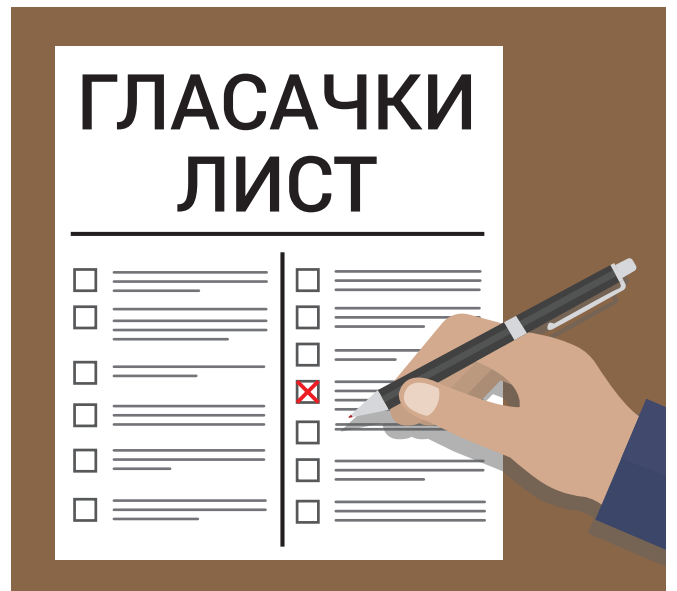
Када напуним 18 година, могу да учествујем и гласам на изборима, оснујем или се придружим политичкој странци, невладиној организацији и удружењима.

1. Правила гласања ће ми бити објашњена.
Могу изабрати особу која ће ми помоћи да учествујем на изборима и гласам.

2. Попунићу гласачки лист онако како ја то желим и нико не смије да доноси одлуке умјесто мене и утиче на моје мишљење.

30.

УЧЕШЋЕ У КУЛТУРНОМ, СПОРТСКОМ ЖИВОТУ, РЕКРЕАЦИЈИ И СЛОБОДНИМ АКТИВНОСТИМА

У мојој околини имам право да учествујем у културним, спортским, рекреативним и слободним активностима.

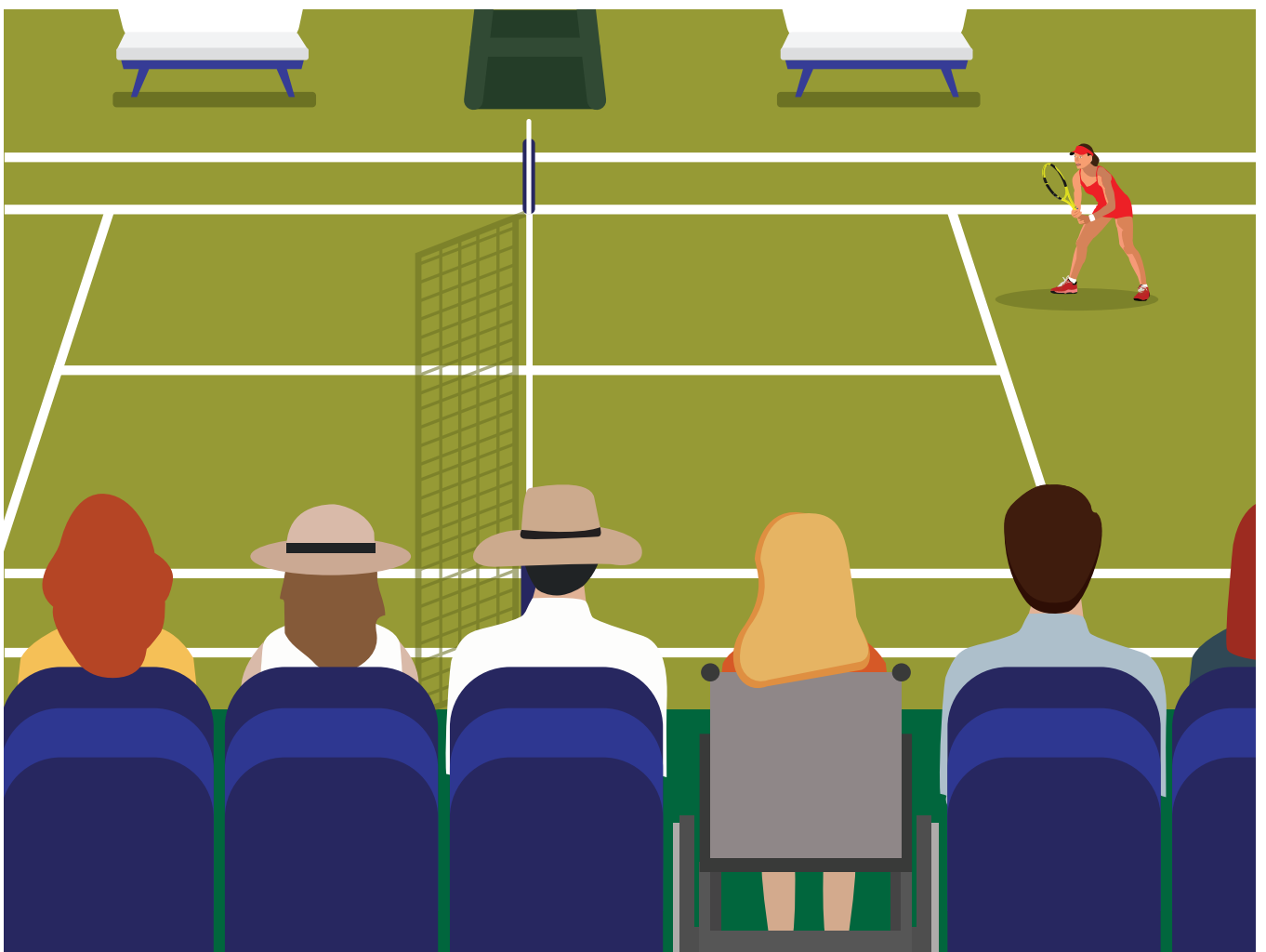
3. Свој попуњен гласачки лист ћу ставити у кутију и нико не смије да види који кандидат је на њему заокружен.

То значи да ако желим могу
отићи у позориште, музеј, биоскоп,
библиотеку и користити све друге
садржаје из области културе и
туризма.

У мојој држави имам право и да
посјећујем спортске догађаје,
користим спортске терене и објекте
у којима ћу задовољити своје
интересе за спортом.

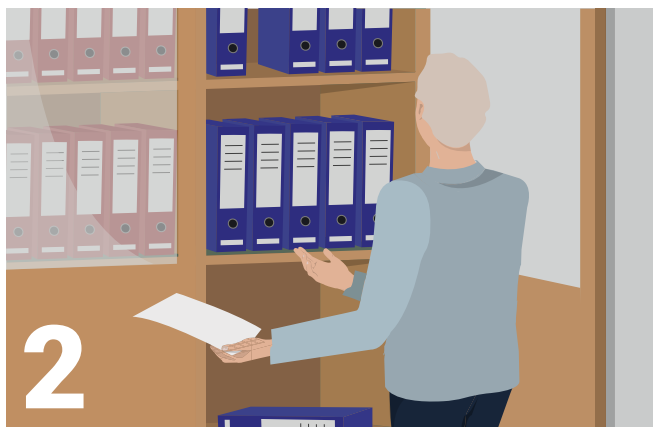

31.

ПРИКУПЉАЊЕ СТАТИСТИЧКИХ ПОДАТАКА

Моја држава прикупља одговарајуће информације и различите податке у циљу спровођења политика усмјерених на остваривање ове Конвенције.

Ту се убрајају и лични подаци мене и других особа са инвалидитетом које држава мора заштитити чувајући тако нашу приватност.

32.

МЕЂУНАРОДНА САРАДЊА

1. Свака држава која потпише УН Конвенцију у партнерству са владиним и цивилним друштвом (примарно са организацијама лица са инвалидитетом) треба да покрене и донесе сљедеће мјере:

- Обезбиједи укључивање особа са инвалидитетом у међународну сарадњу;
- Планира и развија одговарајуће програме, проводи тренинге и обуке, те примјењује искуства и примјере добре праксе других;
- Пружа различите облике помоћи у складу са потребама лица са инвалидитетом.

2. Све што држава ради треба да буде у складу са УН Конвенцијом.

33.

СПРОВОЂЕЊЕ И НАДЗОР НАД СПРОВОЂЕЊЕМ УН КОНВЕНЦИЈЕ НА НАЦИОНАЛНОМ ПЛАНУ

1. Наша држава има обавезу да одреди особе које ће водити рачуна да се поштују наша права која пишу у УН Конвенцији и да им обезбиједи услове за рад.
2. Лица и организације које ће обављати те послове морају бити објективни и независни у свом раду.
3. Ја и друга лица са инвалидитетом ћемо имати могућност да кроз рад наших удружења надгледамо њихов рад.

34.

КОМИТЕТ ЗА ПРАВА ОСОБА СА ИНВАЛИДИТЕТОМ

- Комитет је назив за групу људи из различитих земаља који ће бринути о поштовању наших права;
- У Комитет је укључено највише 18 особа;
- Те особе морају бити стручне и моралне;
- Чланови Комитета су представници различитих држава и култура гдје су равноправно укључене и жене и мушкарци, као и стручњаци са инвалидитетом;
- Лица која добију највећи број гласова тајним гласањем постају чланови Комитета;
- Сваке друге године се врши избор чланова;
- Чланови Комитета тај посао раде четири године;
- Ако неки члан из одређеног разлога не буде могао више извршавати преузете обавезе, његова држава ће умјесто њега изабрати друго лице;
- Комитет ће направити документ о томе како ће радити;

- Главна особа у УН ће обезбиједити све потребне услове како би Комитет могао да ради у најбољем интересу особа са инвалидитетом;
- Чланови Комитета ће примати надокнаду за свој рад;
- Чланови Комитета ће бити заштићени у сваком погледу при обављању својих послова.

35.

ПОДНОШЕЊЕ ИЗВЈЕШТАЈА КОМИТЕТУ ОД СТРАНЕ ДРЖАВА ПОТПИСНИЦА

1. Наша држава, заједно са другим државама има обавезу да напише шта је све урадила да бисмо и ти и ја остварили своја права;
2. Извјештај се подноси најмање једном у четири године;
3. Комитет даје државама упутства како ће и шта даље радити;
4. Извјештај садржи све што је важно о мојим и правима других лица са инвалидитетом;
5. У извјештају се наводе и тешкоће са којима су се суочавали приликом извршавања обавеза из ове Конвенције.

36.

РАЗМАТРАЊЕ ИЗВЈЕШТАЈА

1. Комитет детаљно разматра извјештај из сваке државе и предлаже јој шта би још могла да уради;
2. Извјештај се мора поднијети у одређеном временском року;
3. Свака држава може да види извјештај других држава;
4. Свака држава ће омогућити свим својим грађанима да имају увид у извјештај;
5. Комитет може послати извјештаје које добије и другим организацијама УН како би заједно нашли најбоља рјешења за добробит свих нас.

37.

САРАДЊА ДРЖАВА СА КОМИТЕТОМ

1. Као и друге, и наша држава ради и помаже Комитету у његовом раду.
2. Комитет ће помоћи свакој држави потписници да развије и ојача капацитете за спровођење ове Конвенције.

38.

ОДНОС КОМИТЕТА СА ДРУГИМ ТИЈЕЛИМА

- а) Друге организације УН ће такође имати прилику да дају и своја експертска мишљења о најбољим начинима за остваривање наших права;
- б) Комитет ће се према потреби обратити и другим одговарајућим тијелима за надзор како би имао јасан увид у извршавање одредби Конвенције.

39.

ИЗВЈЕШТАЈ КОМИТЕТА

Комитет има обавезу да сваке године поднесе извјештај:

- Генералној скупштини УН и
- Савјету за економска и социјална питања.

40.

КОНФЕРЕНЦИЈА ДРЖАВА ПОТПИСНИЦА

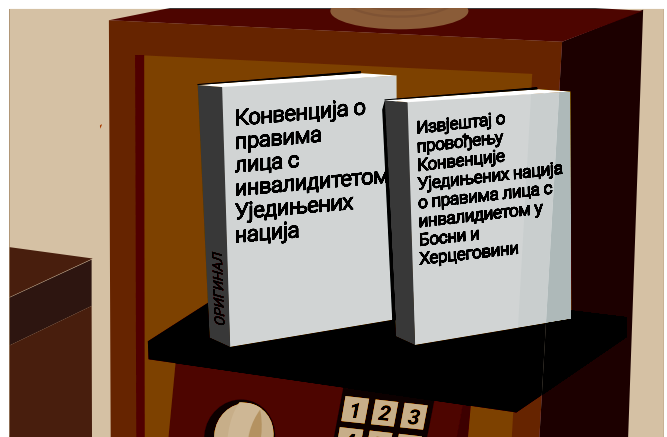
1. Све државе потписнице ове Конвенције се састају редовно, како би разматрале питања у вези са спорвођењем Конвенције.
2. Генерални секретар Уједињених нација сазиваће конференције сваке двије године, или у складу са одлуком коју донесу на конференцију држава потписница.

41.

ДЕПОЗИТАР

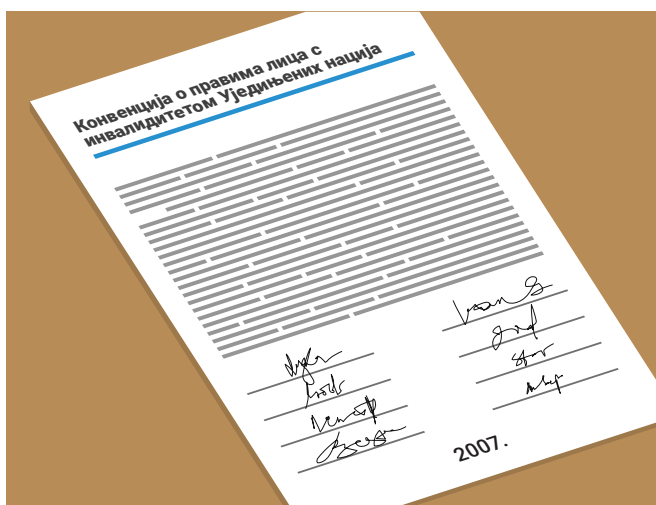
Главна особа УН је Генерални секретар УН. Код њега се налази оригинални документ Конвенције и сви извјештаји Комитета УН.

42.

ПОТПИСИВАЊЕ

Ова Конвенција је отворена за потписивање од 30.3.2007. године.

43.

ПРИХВАТАЊЕ КОНВЕНЦИЈЕ

Након потписивања УН Конвенције, државе треба да је ратификују и почну да примјењују њене одредбе. Државе које нису потписале УН Конвенцију могу то учинити када се одлуче за то.

**ПРЕДСТАВНИК НОВЕ
ЗЕМЉЕ ЧЛАНИЦЕ**

44.

РЕГИОНАЛНЕ ОРГАНИЗАЦИЈЕ ЗА ИНТЕГРАЦИЈУ

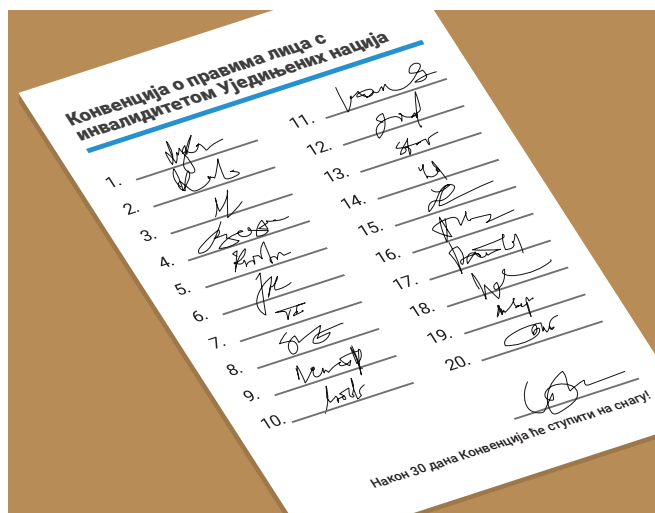
У примјени УН Конвенције о правима лица са инвалидитетом или само појединих области Конвенције, неке државе се могу удружити на нивоу “Регионалне организације за интеграцију”. Уколико се удруже, та регионална организација ће заступати интересе свих њених чланица. У току гласања у Комитету регионална организација ће имати признат исти број гласова колико има чланица.

45.

СТУПАЊЕ НА СНАГУ

УН Конвенција ступа на снагу након потписивања и ратификовања од стране најмање 20 земаља.

46. РЕЗЕРВЕ

Све државе морају поштовати основни циљ и сврху ове Конвенције. Уколико постоје неки дијелови Конвенције са којима се држава не слаже, она то може исказати.

47. ИЗМЈЕНЕ И ДОПУНЕ КОНВЕНЦИЈЕ

1. Свака држава која је потписала УН Конвенцију има право тражити њене измјене и о том приједлогу одлучују заједно све државе потписнице.
2. Одобрене измјене се могу односити на оне земље које их желе прихватити.

48.

ПОВЛАЧЕЊЕ ИЗ КОНВЕНЦИЈЕ

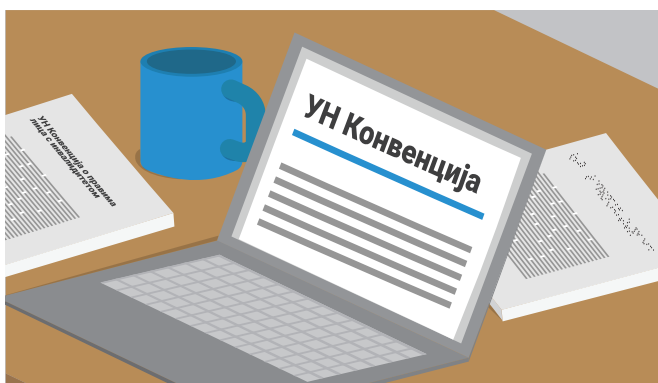
Ако нека држава не жели више да буде потписница УН Конвенције, она то може тражити и њој се то може одобрити.

49.

ПРИСТУПАЧНИ ФОРМАТ

Текст ове Конвенције биће учињен доступним у приступачном формату.

50.

АУТЕНТИЧНОСТ ТЕКСТОВА

УН Конвенција је написана на различитим језицима и њен садржај је исти у свим земљама. Свака држава која усвоји УН Конвенцију преводи је на свој језик.

**САВЕЗ УДРУЖЕЊА ЗА ПОМОЋ МЕНТАЛНО
НЕДОВОЉНО РАЗВИЈЕНИМ ЛИЦИМА
РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ
М е Н е Р а Л и**

Франа Супила 31Ф,
78 000 Бања Лука;
051 344 980;
meneraliinfo@gmail.com;
www.menerali.org

UNITED NATIONS

Ова публикација је израђена уз финансијску подршку Министарства здравља и социјалне заштите Републике Српске у оквиру Пројекта „УН Конвенција о правима лица с инвалидитетом - алатка за једнакост“.